

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 3. oktober 2019
Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: PES
Sagsnr.: 2019-750-0307
Dok.: 1242908

Opfølgning på teledata-sagen

1. Indledning

Jeg har tidligere orienteret Retsudvalget om teledata-sagen, jf. breve til Retsudvalget af 2. juli 2019 (Alm. del – Bilag 2), 14. august 2019 (Alm. del – Bilag 43), 18. august 2019 (Alm. del – Bilag 47), 30. august 2019 (Alm. del – Bilag 60) og 13. september 2019 (Alm. del – Bilag 101).

Jeg har i den forbindelse orienteret Retsudvalget om, at jeg har bedt rigspolitichefen og rigsadvokaten om en redegørelse for alle relevante forhold i teledata-sagen. Jeg har også oplyst, at der i den forbindelse vil blive redegjort for forløbet for så vidt angår Justitsministeriets departement.

Jeg har modtaget myndighedernes redegørelse om sagen med bilag, som hermed oversendes til Retsudvalget (bilag 1-5).

Tilliden til vores retssystem hviler på, at skyldige drages til ansvar, og at uskyldige ikke dømmes. Det er derfor afgørende, at Rigspolitiet og Rigsadvokaten har systematiske kvalitetskontroller mv. i forhold til efterforskningsmidler og beviser i straffesager. Rigspolitiet og Rigsadvokaten skal reagere hurtigt og adækvat, når myndighederne bliver opmærksomme på fejl ved efterforskningsmidler eller beviser. Det er ikke sket i denne sag.

Slotsholmsgade 10
1216 København K

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

2. Myndighedernes redegørelser

2.1. Rigspolitiet og Rigsadvokaten

Det fremgår af rigspolitichefens og rigsadvokatens overvejelser om sagen (bilag 1), at der i en årrække har været fejl i Rigspolitiets konvertering af teledata. Det fremgår endvidere, at der hos Rigspolitiet ikke har været tilstrækkelig kvalitetskontrol, ligesom der heller ikke har været tilstrækkelig dokumentation af og opfølgning på fejl. Dette har betydet, at der ikke systematisk er blevet orienteret om kendte fejl og risici i teledata til de øvrige aktører i straffesagskæden. Endelig fremgår det, at det ledelsesmæssige fokus på Rigspolitiets Telecenter igennem flere år har været utilstrækkeligt.

Det står for mig som det væsentligste kritikpunkt i teledata-sagen.

Hvad angår forløbet i forbindelse med håndtering af teledata-sagen, fremgår det af rigspolitichefens og rigsadvokatens overvejelser om sagen, at Rigspolitiet væsentligt tidligere burde have inddraget Rigsadvokaten i en foreløbig vurdering af, hvilke konsekvenser for straffesagsbehandlingen de identificerede problemstillinger om teledata potentielt kunne få. Det fremgår endvidere, at Rigspolitiet i for lang tid havde snævert fokus på den tekniske løsning af problemet samt på større uopklarede sager.

Det fremgår også, at der burde være etableret et tættere samarbejde mellem myndighederne, som kunne have skabt overblik over problemets omfang og konsekvenser, således at Justitsministeriet på et væsentligt tidligere tidspunkt havde fået forklaret sagens alvor. Herudover fremgår det, at de første orienteringer af Justitsministeriet fra Rigspolitiets side ikke var fyldestgørende eller entydige, da der bl.a. ikke var overblik over problemets omfang og de mulige konsekvenser.

Det fremgår i forlængelse heraf, at der samlet er tale om et forløb, som Rigspolitiet oprigtigt beklager.

Jeg er enig med rigspolitichefen i, at Rigspolitiets håndtering af teledata har været særdeles utilfredsstillende, og jeg er enig i, at det er dybt beklageligt.

Jeg mener ligeledes, at det er særdeles utilfredsstillende, at Rigspolitiets håndtering af it-fejlen medvirker til, at der går alt for lang tid, før forsvarerne og domstolene orienteres.

Rigsadvokaten beklager, at orienteringen af forsvarerne og domstolene ikke skete på et tidligere tidspunkt, end tilfældet var.

Jeg finder det utilfredsstillende, at Rigsadvokaten ikke tidligere i forløbet indser rækkevidden af de retssikkerhedsmæssige konsekvenser af oplysningerne fra Rigspolitiet og træffer de nødvendige foranstaltninger i den anledning, herunder i forhold til verserende straffesager. Det skal særligt ses i lyset af, at anklagemyndigheden har ansvar for legalitets- og kvalitetskontrol i straffesager, og at det derfor netop er en central del af Rigsadvokatens funktion at være opmærksom på sådanne konsekvenser.

Det medvirker til, at der går alt for lang tid, før forsvarerne og domstolene orienteres om it-fejlen. Jeg noterer mig dog, at Rigsadvokaten i maj måned forsøger at skabe fremdrift i sagen på det foreliggende grundlag med henblik på orientering af forsvarerne og domstolene. Jeg finder det imidlertid utilfredsstillende, at Rigsadvokaten heller ikke på dette tidspunkt indser, at det er afgørende, at orienteringen sker hurtigere af retssikkerhedsmæssige hensyn.

2.2. Justitsministeriets departement

Det fremgår som nævnt af rigspolitichefens og rigsadvokatens overvejelser om sagen, at de første orienteringer af Justitsministeriets departement fra Rigspolitiets side ikke var fyldestgørende eller entydige, da der her bl.a. ikke var overblik over problemets omfang og de mulige konsekvenser.

Jeg finder det samtidig beklageligt, at departementet ikke på et tidligere tidspunkt udviste større initiativ i forhold til at sikre tilstrækkelig fremdrift i myndighedernes afklaring af sagen. Endvidere burde departementet på et tidligere tidspunkt have taget direkte kontakt til Rigsadvokaten i stedet for alene at basere sig på oplysninger fra Rigspolitiet. Det forløb forventer jeg, at departementet lærer af.

2.3. Særligt vedrørende udskrivelse af folketingsvalg

Der har været rejst spørgsmål om, hvorvidt udskrivelsen af valg til Folketinget den 7. maj 2019 havde betydning for myndighedernes håndtering af teledata-sagen.

Det fremgår af departementets redegørelse, at departementet på et møde med Rigspolitiet den 26. april 2019 tilkendegav, at Rigspolitiet og Rigsadvokaten kunne fortsætte arbejdet med sagen uafhængigt af en eventuel valgudskrivelse.

Det fremgår endvidere af Rigspolitiets og Rigsadvokatens redegørelse, at der er enighed mellem Rigspolitiet og Rigsadvokaten om, at valgkampen var uden betydning for orienteringen af forsvarerne og domstolene.

Departementets redegørelse viser, at departementet udviste tilbageholdenhed i forhold til den politiske og mediemæssige håndtering, efter at departementet den 4. juni 2019 blev orienteret af Rigspolitiet om status i sagen.

Redegørelserne giver efter min opfattelse ikke grundlag for at antage, at valgudskrivelsen har haft betydning for forløbet – ud over den tilbageholdenhed, som departementet efter valgudskrivelsen måtte udvise i forhold til den politiske og mediemæssige håndtering.

3. Tiltag

3.1. Ophævelse af det midlertidige stop for brug af teledata

Rigspolitichefen og rigsadvokaten har oplyst, at de på baggrund af teledatasagen iværksætter en række tiltag for at genskabe tilliden til brug af teledata. Jeg kan tilslutte mig disse tiltag (bilag 1).

Jeg har en klar forventning om, at rigspolitichefen og rigsadvokaten hurtigst muligt implementerer tiltagene.

Det er rigsadvokatens vurdering, at der inden for en kortere tidshorisont vil kunne tilvejebringes det nødvendige grundlag for at genoptage brugen af teledata. Rigsadvokaten vurderer dog, at det forinden er nødvendigt,

- 1) at resultaterne af den eksterne undersøgelse er analyseret tilbunds-gående af politiet og anklagemyndigheden,
- 2) at et uvildigt notat om anvendelse af teledata i retten ("varedeklara-tion") og en oversættelsesguide ("terminologiskema") foreligger i en endelig version, som har været forelagt de øvrige aktører i straffesagskæden, og
- 3) at der er udarbejdet nye retningslinjer for politiets og anklagemyn-dighedens anvendelse af teledata i straffesager.

Rigsadvokaten anfører, at Rigsadvokaten vil arbejde for, at disse tiltag gennemføres hurtigst muligt, således at anvendelsen af teledata i straffesager – i det omfang det er muligt – kan genoptages inden udløbet af det midlerti-dige stop for brug af teledata den 18. oktober 2019.

Jeg har en klar forventning om, at rigsadvokaten sikrer, at de nødvendige retssikkerhedsmæssige tiltag hurtigst muligt er på plads, så det midlertidige stop kan ophæves.

3.2. Nyt uafhængigt tilsyn med tekniske efterforskningsmidler og beviser

Jeg mener, at der i forlængelse af teledata-sagen er behov for yderligere tiltag, der generelt kan sikre tilliden til politiets og anklagemyndighedens behandling og brug af tekniske efterforskningsmidler og beviser (f.eks. teleoplysninger, fingeraftryk og DNA).

Jeg har derfor tilkendegivet over for rigsadvokaten, at jeg har en klar forventning om, at anklagemyndigheden – der som nævnt har ansvar for legalitets- og kvalitetskontrol i straffesager – fremover har større opmærksomhed på og fører et skærpet tilsyn med brugen af tekniske beviser i straffesager. Det gælder på alle niveauer.

Jeg mener samtidig, at teledata-sagen viser, at der er behov for et nyt uafhængigt tilsyn, der fører kontrol med processen fra tidspunktet, hvor efterforskningsmidler gennemgår en teknisk bearbejdning i efterforskningsfasen, til de præsenteres som beviser for skyld under en straffesag.

Tilsynet skal bl.a. medvirke til at sikre, at der ved behandlingen af tekniske efterforskningsmidler altid er fuldt fokus på, at disse udgør potentielle beviser i en straffesag, og at de usikkerheder, der konkret måtte knytte sig til det pågældende efterforskningsmiddel, fremlægges åbent gennem hele straffesagskæden.

Det er efter min opfattelse afgørende, at tilsynet bliver uafhængigt. Jeg forventer at fremsætte lovforslag om etablering af det uafhængige tilsyn i indeværende samling.

3.3. Kulegravning af politiets og anklagemyndighedens it-systemer

Der er endvidere behov for at styrke politiets og anklagemyndighedens generelle håndtering af data og for særligt at undersøge de it-systemer hos politiet og anklagemyndigheden, der håndterer efterforskningsmidler og beviser i straffesager.

Jeg har som bekendt allerede iværksat et review af opbevaring og behandling af tekniske efterforskningsmidler og beviser i politiets og anklagemyndighedens it-systemer, jf. mit brev til Retsudvalget af 2. juli 2019 (Alm. del – Bilag 2). Der vil indgå ekstern bistand i reviewet.

Der er endvidere iværksat en ekstern undersøgelse af datahåndtering hos politi og anklagemyndighed, som blandt andet indebærer kulegravning af over 400 it-systemer i politiet og i anklagemyndigheden.

Undersøgelsen skal medvirke til at løse udfordringen med politiets og anklagemyndighedens håndtering af data. Således skal undersøgelsen medvirke til at sikre, at borgerne kan have tillid til, at myndighederne håndterer data korrekt og sikkert, fra de bliver indsamlet, til de skal slettes.

3.4. Nyt Rigspoliti

Som jeg har tilkendegivet i andre sammenhænge, er der efter min opfattelse behov for en grundlæggende debat om, hvorvidt vi bruger politiets ressourcer rigtigt ved at have et så stort rigspoliti, som vi har i dag.

Efter min opfattelse viser Rigspolitiets og Rigsadvokatens redegørelse, at der samtidig er behov for at sikre en kultur i Rigspolitiet hvor man åbent og ærligt fortæller om og lærer af fejl, og har de rette kompetencer til at sikre et systematisk fokus på kvalitetskontroller, tilsyn mv.

Jeg vil derfor i forbindelse med de kommende flerårssaftaleforhandlinger fremlægge et oplæg til en grundlæggende organisationsændring af Rigspolitiet.

3.5. Myndighederne skal lære af teledata-sagen

Jeg mener endvidere, at der er behov for at myndighederne i hele Justitsministeriets koncern udleder læring af teledata-sagen, herunder vigtigheden af at udfordre og trykteste oplysninger – også af teknisk karakter – ud fra flere faglige perspektiver. Herudover er der behov for på alle niveauer og på tværs af faggrupper og myndigheder at skærpe fokus på betydningen af, at it er en central del af kerneopgaven.

Derfor har jeg bedt mit departement om at følge op på, at hele Justitsministeriets koncern drager den fornødne læring af sagen.

4. Opfølgning på tiltagene

Som det fremgår, er og vil der blive iværksat en lang række tiltag.

Jeg har bedt mit departement om at følge implementeringen af tiltagene tæt.

Jeg har endvidere bedt rigsadvokaten om at holde mig orienteret om gennemførelsen af de tiltag, som rigsadvokaten vurderer nødvendige for at ophæve det midlertidige stop for brug af teledata. Jeg vil naturligvis vende tilbage til Retsudvalget herom.

Endelig har jeg anmodet myndighederne om at give mig en første status for implementeringen af de øvrige tiltag inden årets udgang. Jeg vil orientere Retsudvalget herom.

5. Øvrige bemærkninger

Det bemærkes i øvrigt, at Justitsministeriet har besvaret spørgsmål fra Folketinget om forskellige aspekter af teledata-sagen. Med myndighedernes redegørelser foreligger der nu en række nye og væsentligt mere detaljerede oplysninger om sagen. Redegørelserne skal derfor ses som et supplement til Justitsministeriets besvarelser af Folketingets spørgsmål om teledata-sagen, og de hidtil afgivne besvarelser skal læses i lyset heraf.

Det bemærkes desuden, at en række spørgsmål fra Retsudvalget om teledata-sagen er blevet besvaret med henvisning til, at jeg på daværende tidspunkt afventede rigspolicechefens og rigsadvokatens samlede redegørelse i sagen. Justitsministeriet er ved at gennemgå spørgsmålene med henblik på at sikre, at de besvares af redegørelsen. I det omfang dette ikke er tilfældet, vil der blive oversendt supplerende besvarelser til Folketinget.

Nick Hækkerup

Caroline Østergaard Nielsen